

SAYI: 1 — 1 Ekim - 1946

Fiyatı 25 kuruş

Yunus Emre

ve

Tevfik Fikret

Abdülbâki GÖLPINARLI

Kitap yakmak yok

Hüsamettin BOZOK

Kaymaklı

Tavukgöğsü

Kemal BİLBAŞAR

Franz MAZEREL'den

SAYI : 1 — 1 Ekim • 1946
Fiyatı 25 kuruş

Yunus Emre

ve

Tevfik Fikret

Abdülbâki GÖLPINARLI

Kitap yakmak yok

Hüsamettin BOZOK

Kaymaklı

Tavukgöğsü

Kemal BİLBAŞAR

Dünyadan Haber

Henri Mougın'ın Ölümü

Fransız milleti temmuzun 11 inde büyük bir evladını kaybetti. Fikir âlemi ile ilgisi olanların yakından tanıdıkları Henri Mougın 34 yaşında öldü. 1942 mayısında kursuna dizilen Georges Politzer'den sonra Fransanın en büyük kayıplarından biri de budur.

Henri Mougın, namuslu münevverin cemiyet içindeki durumunu genç yaşında idrak etmiş ve Barbusse'lerin, Romain Rolland'ların safinda yer almayı kendine bir şeref saymıştı. Genç yaşında onun bir mesele gibi parlamışmesinde bu idrak üstünlüğü rol oynamıştır.

Henri Mougın 1945 de, Almanya'daki beş yıllık esaret hayatından döndüğü zaman kırk kilo zayıflamış ve karısı ile birlikte tanınmıyacak bir hale gelmişti. Böyle olmakla beraber o, dev çalışmalarına atılmakta bir gün bile gecikmedi. Esaret hayatının acı günleri onun cesaretini kırmak şöyle dursun, yaratıcı kudretini artırmıştı. Fransız Rönesans ansiklopedisinin genel sekreteri ve Chaptal Kolejinin felsefe profesörü olarak bir insan kabiliyetinin üstünde gayret gösteren Mougın, bir yazarı olarak da, asrımızın büyük meselelerine ışıkla serpmiye çalışıyordu. Europe, Arts de France ve bilhassa Pensée dergilerinin sayfalarında ilmi ve felsefi başarılarının en üstün seviyesine ulaşmıştır. Tabutu başında Aragon'un söylemiş olduğu söylevden, içli bir şair olduğunu da öğrendiğimiz Mougın, geniş vüsaile bir filozof, hürriyet zevkini, inkılapçı nikbinliği her şeyin üstünde tutan bir fikir adamı idi. Fransız milletine baş sağlığı dileriz.

Gömülen kitap

Polonyalı meşhur romancı Wanda Wassilewska'nın yeni bir romanı basılmıştır. Şehrimizde haftalarca gösterilen Alaimis oma filmini hatırlattığımız zaman okuyucularımız Wassilewska'nın ne kudrette bir sanatkar olduğunu takdir edeceklerdir. Wassilewska'nın Toprak adlı bir başka romanı daha vardır ki Polonyadaki ziraî reformayı konu olarak almıştır. Romanın yeni eseri Yıldızlı Göl'ün çok garip bir macerası vardır. Sanatkar bu eserini Almanların Sovyetlere harp açısından iki gün önce bitirmiştir. Lvov'a derhal terk etmek mecburiyetinde kalan romancı, müsvetelerini bir dostuna emanet etmiştir. Fakat aradan uzun bir zaman geçtiği halde bir haber alamamıştır. Son günlerde eserinin bir gaz, maskesi kutusuna konarak Lvov'daki binalardan birinin mahzenine gömülmüş bulunduğunu öğrenmiştir. Yapılan kazılardan sonra roman, dört yıl toprak altında beklediği yerden çıkarılmış ve matbaaya verilmiştir.

Ilya Ehrenburg

Harb ve Edebiyat

Harbin en acı günlerini, bütün sefaletleriyle birlikte geçiren Avrupa memleketleri edebiyatında, bu konuları birinci planda işleyen bir tarz almış yürümüşür. Harb bittikten sonra, şimdi cevabı istenen bir soru zihinlerde dalgalanmaktadır. Harp temi okuyucuya bıkkınlık vermemiş midir? Artık edebiyat bu konulardan uzaklaşacak mıdır? Batı Avrupası memleketlerinde böyle bir cesreyan belirmiştir. Bir Fransız gazetecisi, Pariste Ilya Ehrenburg'a bu soruyu sormuş ve kendi memleketinin bu hususta ne düşündüğünü öğrenmek istemiştir.

Ehrenburg, Sovyetlerden başka yerlerde edebiyatı tahdit eden konuların bir pazar zihniyetine tabi olduğunu ve belki de Fransada halkın, doha doğrusu tabilerin artık harbe dair esir istemediklerini belirtiyor. Ona göre Sovyetlerde vaziyet bombastadır. Zira Fransadaki harp edebiyatı gerçekte bir işgal edebiyatıdır. İşgal edebiyatı ve işgal hikâyeleri ise bir zillet devrine tekabül eder. Sovyetlerde ise vaziyet başkadır. Orada harb umumun gayreti ve hızı sayesinde kazanılmıştır. Bu gayrete yazarlar da bilfiil karışmıştır. Onlar bu devrede bir yarıcıdan önce birer mücadeleci idiler. Hakikatte Savyet harp edebiyatı, harbe dair hakiki psikolojik romanlar henüz yazılmamıştır. Şimdiye kadar nesredilenler romanlaştırılmış dokümanlardır. Ehrenburg sözlerine şöyle devam ediyor: Bana göre en tehlikeli tarz, ne ne röportaj doğruluğunu, ne de roman derinliğini haiz olmayan tarzdır. Fakat bu da, bir harp edebiyatı olmaktan ziyade harp için bir edebiyattır ve bilhassa mücadelede olan bir milletin cesaretini arttırmak ve desteklemek için yürülmüştür.

Bir Fransız Dostu

Ilya Ehrenburg, Amerika dönüşünde, Konstantin Simonov ile birlikte bir müddet Pariste kaldı. Bu büyük Fransız dostu hakkında Paris basını şayışık yazılar yazdı. Nasıl yazsın ki, o Ilya Ehrenburg, Fransız hürriyet mücadelesinin en kuvvetli destanını, Parisin Suku'at'na, kültür dünyasına hediyeye etmiştir.

Ilya Ehrenburg Türk okuyucuları için de pek yabancı değildir. Gerçi onun belli başlı eserlerinden hiçbiri dilimize çevrilmiş değildir. Epey zaman önce Fikret Adil, onun Avrupa Anonim Şirketi adlı romanını kısaltarak Tando ve Hüsamettin Bozok da No Passaran adlı İspanya röportajlarının büyük bir kısmını Yeni Adam da nesretmişti. Bunlarla birlikte Ehrenburg'un dilimizdeki diğer tercümeleri toplu olarak göz önünde tutulursa, bu dünya çapındaki sanatkar hakkında bir fikir edinilebilir. Bunlar: Varlık 56 da Kaptanın Çocuğu (Orhan Şaik); Resimli Ay 4-1930 da Kedi Koridoru; Cumhuriyet 4-6-1930 da Bir Pantolonla bir Kürk Çekete Dair (Suat Derviş); ve Hüsamettin Bozok tarafından çevrilip de Yeni Adam da nesredilmiş olan şu tercümeleer: Günlük Ekmeğimiz, Miguel de Unamuno, Faşizme Dair, Galipler ve Maglâplar, Bizdekiler Konuşuyor. Arpad Yayinevi tarafından nesredileceği ilân edilen ve henüz tercümesi tamamlanmamış olan Hollywood Efsanesi Türkçede ilk kitap olacaktır.

YIĞIN

Her ayın 1 inde ve 15 inde çıkar fikir ve sanat mecmuasıdır. Yıllık abonesi (600) kurus, altı aylık (300) kurustur. Öğretmen ve öğrenciler için bu fiyatlar 500 ve 250 kurustur. Basılmayan yazılar geri verilmmez. Muhabere adresi: Posta Kutusu (1600) Galata - İstanbul - Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden: Adil Yağcı. Basıldığı yer: F - K Basimevi

İstanbul

Gerî Fikir ve Hareketlere Karşı Gençliğin Açtığı Savaş

ÜNİVERSİTELERİMİZE muhtariyet veren kanunun kabulü ve Cemiyetler kanununda yapılan kısmî değişiklikler üzerine muhtelif fakültelelere mensup: Adil Giray, Moris Gabay Bahattin Uğurçok, Zekâî Karakaş, Keğam İşkol, İlhan Başaran, Vahdettin Barut, Cemal Güner, her türlü gerilikle yılmadan savaşıarak daima ileriye ve daima aydınlığa doğru güvenli adımlarla yürümek amacıyla, bağımsız bir Öğrenciler Birliği kurmuşlardır. Vesayet altındaki "Üniversite Talebe Birliği,"nin daima hiyerarşik ve daima pasif kalışı, öğrenciler tarafından ve öğrenciler için çalıştırılan böyle bir birliğin lüzumunu her an hatırlatmaktaydı. Birliğin nizamnamesinde: "İrk, din, zümre farkları gözetilmeksizin İstanbuldaki üniversiteler ve diğer yüksek okullar öğrencilerinden üye kabul edileceği (madde: 4) ve Birliğin her türlü geri fikirlerle savaşıacağı (madde: 2) yazılıdır ki bu esaslar da teşekküle hâkim olan iyi niyetleri belirtir. Memleketimizde zaman zaman esmekte olan irtica rüzgârını, aydın ve hür üniversite ve yüksek okul gençleriyle birlikte önlemeye çalışmak ve bunun için de "gerî fikir ve hareketlere karşı savaş," prensibine dayanmak takdire değer bir teşebbüstür.

Diğer taraftan, pek çeşitli olan öğrenci ihtiyaç ve isteklerinin cevaplandırılması bahsinde de yeni birlik samimî niyetler ve iyi hazırlanmış bir nizamname ile karşımıza çıkmıştır. Öğrencilerin yatacak yer ve yiyecek meselesi ve bunlara muvazi olarak sıhhi yardım, fakir öğrencilere "okul dışı iş," temini, spor vesair meseleler bir öğrenci teşekkülü için her an gözönünde tutulması gereken ana davalardır. İstanbul Üniversite ve Yüksek Okullar Öğrencileri Birliğinin nizamnamesinde bu ihtiyaçlar demagojiye düşülmeden tesbit edilmiş ve eldeki imkânlar nisbetinde birer birer ele alınacağı zikredilmiştir. Vesayet altındaki rakipsiz "Üniversite Talebe Birliği,"nin bir kısmını sıraladığımız bu ana meseleler karşısındaki tavrı, ne yazık ki

sadece lâkaydi ve beceriksizlik olmuştu. Yüksek öğretim gençliğinin elbirliğiyle çalışarak kendi ihtiyaçlarını tatmin edici çareler yaratacaklarına şüphe etmemek lâzımdır.

Yüksek Öğretim Gençliğinin Fikret'e gösterdiği saygı.

TEŞEKKÜLÜNÜ yukarıda bildirdiğimiz üniversite ve yüksek okullar öğrencileri birliğinin irtica ve gerî fikirlerle mücadele alanında ilk iş olarak, bütün ömrünü irtica karşı ve insanlık için mücadeleye vakfedenlere ihtifaller tertip etmeği düşünmüştür. Bu arada birlik mensupları ağustosun 19 zunda Eyüp Halkevi Dil ve Edebiyat kolu ile beraber Tevfik Fikret'i anma günü hazırlamışlardır. 19 ağustos günü saat 18 de yüksek öğretim gençliğinin Eyüplülerin, iş gününün verdiği yorgunluğa rağmen Fikret için bir ihtiram sükûtuna iştirak etmeden, onun için söylenecekleri dinlemeden evlerine dönemiyen Feshane fabrikasının işçilerinin, Halkevi Başkanının, gazetecilerin ve şairi seven kimselerin hazır buldukları bu toplantı çok samimî bir şekilde olmuştur. Birlik üyesi ve Tıp Fakültesi öğrencilerinden Sevim Tari, şairin amansız mücadelelerle geçen iç ve dış hayatını, istibdat devrinin terörüne nasıl bir iman kuvvetiyle karşı koyduğunu belirtti. "Hür millet ve bakımsız memleket taraftarıyım," diyen bu vakur insanın, bu büyük hümanistin ve inkılâpçı şairin celik iradesini ve yılmaz azmini içten gelen bir sevgiyle anlattı. Daha sonra, Eyüp Halkevi Dil ve Edebiyat kolu Başkanı Muzaffer Sınar, Tevfik Fikret'in edebî şahsiyetini ve yaşadığı devrinin ana çizgilerini ustalıkla çizdi. Birlik üyelerinden Tevhîr de Bozoklu ve Ekrem Atabay da şairin şiirlerinden parçalar okudular ve böylece otuz birinci yıldönümü ihtifalına son verildi.

Aynı gün Rumeli Hisarındaki Edebiyatı Cedide müzesinde de bir başka toplantı yapıldı ve Fikret'in son günlerini yaşadığı bu yuvaya genç heykeltıraş Hüseyin Anka'nın yaptığı bronz büst törenle kâh oldu.

Kitaplar

● **SİĞİNAK** — Samim Kocagöz, ilk çıkarmış olduğu **Telli Kavak** adlı hikâye kitabıyla köyü ve köylüyü aksettiren bir halk edebiyatı yolunda ümit verici bir istidat olarak takdir toplamıştı. **Sığınak** adlı ikinci kitabında ise tuttuğu yolda başarıyla çalışmasını bildiğini isbat etmiş oluyor. İlerde daha tafsilâtle üzerinde duracağımız bu güzel kitabı şimdiden okuyucularımıza tavsiye ederiz.

● VATANSIZ ÇOCUK —

Burhan Arpad'ın Ingrid Keun adlı bir Alman muharririnden çevirdiği bu roman, ilk bakışta hiç de cazip görünmüyor. Okuyucunun ilk aklına gelen soru şu oluyor: acaba mütercim niçin bunu tercih edip de çevirmek zahmetine girişmiş?... Fakat daha ilk sayfalarda insan kendini romanın ceryanına kaptırıyor ve kurtaramıyor. Mübalâğasız denebilir ki, bu küçük kitap, **Remarque'in İnsanları Seveceklerin**'de verdiği beşerî hâlenin aynını bu sefer bir çocuk görüşüyle vermektedir.

● **STRATİ MORDASTİ** — Gorki'nin bu harikulâde güzel hikâyesi gerek haddizatında güzel bir eser olmak itibarıyla, gerekse tek başına Gorki'nin atmosferini verebilmek itibarıyla dikkatimizi çekti. En basit mevzularda bile insan oğlunun ıstıraplı dramını verebilmek kudretini taşıyan Gorki, bu hikâyesinde başlı başına bir başarı göstermiştir. Kitabın başındaki önsöz de, dilimizde Gorki'yi anlatan belli başlı etüdden bir tanesidir.

● **AGANTA BURİNA BURİNATA** — Halikarnas Balıkcısı kendine has bir hava getirerek basın hayatına katılmış ve değişik çevrelerden çıkmış geniş bir okuyucu kitlesi tarafından okunmuştur. Onun **Aganta Burinası**, okuyan iki göz, duyan bir insan yüreği ve düşünen bir insan kafası için hemen beğenilecek kudrette bir eserdir.

Bastırıldıkları kitapların mecmuamızda bahsedilmesini isteyen tâbi ve muharrirlerin muhabere adresimize eserlerinden ikişer adet göndermelerini rica ederiz.

DOSTUM GORKİ

Yalnız kendisinin değil, kendi kendine terk edilmiş milyonlarca meçhul insanın ümitsizliği, hayatın mânâsından ve hakikattan şüphe; işte Gorki'ye tabancasını doldurtan bunlar olmuştu.

●
YAZAN :
Şalyapın
●

Normandie gemisiyle New-Yorktan Havre'a gidiyordum. Kamarama sabah kahvesiyle birlikte vapurda çıkan gazeteyi de getirdiler. Birinci sayfada büyük harflerle «Gorki öldü» diye yazıyordu. Bu bana müthiş bir kamçı darbesi gibi tesir etti. Burada onu bütün kuvvetiyle anlatabileceğimden emin değilim. Kahveni içmek için ayağa kalkmışım, bu iki kelimeyi okur okumaz tekrar yatağa yıkıldım. Gözlerimi kapadım ve karşıma siyah ceketli, saçları arkaya taranmış, iyi kalpli ve neşeli yüzlü bir genç adamın hayali dikildi. Bu adam Nijni-Novgorod panayırı tiyatrosunun merkezinde camın kenarında oturuyordu, ellerini dizlerinin üstünde çaprazlamıştı. Bu genç fakat kamburlaşmış adam bana diyordu ki:

— Şalyapın, sizinle tanıştığım-dan dolayı bahtiyarım, çünkü dün de tiyatrodaki söylediğim gibi siz «İsaky kardeşimizsiniz».

Cidden bir gün önce «Çar için hayat» (1) in temsilinde aynı adam benim locama gelmiş, isminin Gorki olduğunu söylemiş ve bütün hayatınca muhafaza ettiği Nijni-Novgorod şivesiyle bana demişti ki:

— Hakikaten Rus köylüsünü iyi temsil ediyorsunuz. Bu Rus-Alman piyesinin pek hayranı olmadığım halde, Soussanine (2) rolün-

de çocuklarınızı hatırlayıp ağladığınız zaman sizi dinlemekten hoşlanıyorum.

— Evet, demiştim, belki de hakikate tamamen uymayan bu rolleri mümkün olduğu kadar tabii yapmaya çalışıyorum.

Bu, benim Gorki ile ilk karşılaşmam oldu ve yine o akşam uzun, hararetili ve samimi bir dostluk aramızda yerleşti. Bir çok kimseler Gorki ile çocukluğumu ve ilk gençliğimi beraber geçirdiğimi, onunla Volga üstünde beraber çalıştığımı zanneder ve böyle de yazarlar. Hatta bir muganni takımına girmek için beraber imtihana girdiğimizi ve benim sesim olmadığı için reddolunarak yalnız Gorki'nin kabul olduğunu söylerler. Bütün bunlar doğru değildir.

Gorki, kim olduğumu sorduğu vakit ona hayatımı anlatmaya koyuldum. Şaşılacak şey, o zaman gençliğimizde birbirimize tanımadan tesadüf ettiğimizi anladık. Hayatlarımız birbirine o kadar çok benziyordu ki, hattâ bazı hal-lerde yan yana geçmişti. Meselâ, Kazanda daha küçük bir çocukken, ben Maloksa-Prolamaiva sokağının köşesinde kunduracı Andrev'in yanında çırağım. Gorki de Maloksa ile aynı sırada olan Bolşaira-Prolamaiva sokağının köşesindeki fırında işçiydi. Patronun ismini hatırlamıyorum fakat fırının Dolgusin çay mağazasının altında olduğunu hatırlıyorum. Zanneder-

sem Gorki'nin «Yirmi altı erkek ve bir kız» hikâyesi burada doğdu. Daha sonra on yedi yaşına yeni girerken bir Astrakan romorkörüyle Nijni-Novgorod panayırına gidiyordum, param olmadığı için uğradığımız iskelelerde salapuryaların yükleme ve boşaltma işlerinde çalışıyordum. Aleks Maksimoviç (3) Samara limanında un çuvalından yapılmış bir pantolonla çalışıyordu. Bununla beraber bir gazetede muhabir ve tefrika muharriri olarak yazı da yazıyordu. Konuşurken Tifliste yan yana oturduğumuzu da öğrendik.

Ben uzak Kafkas şimendifer idaresinin muhasebe servisinde iken Aleks Maksimoviç aynı trenlerin atelyesinde çilingir veya yağlayıcılık yapıyordu. Muganni namzetliği imtihanımıza gelince, hakikatte ikimizde Serebiakov operası rejisörünün Kazan hemşerilerinden genç seslerle kendi takımını kuvvetlendirmelerini istemesi üzerine gittik.

Gorki'ye iş verdiler, beni almadılar, çünkü o benden dört yaş büyüktü, sesi gelişmişti, benimki ise henüz olgunlaşmamıştı.

Nihayet gene Tifliste Gorki ile konuşulmuş ettiğim bir tesadüf hatırlıyorum. Golovinski caddesinde tiyatrodaki şarkı söylüyordum, bu benim artistliğimin ilk günleriydi. Gorki de hemen yakınımda şato Mzkhet (4) hapisanesindeydi.

— Bu nasıl adamdı ?

Siyah ceketle herhangi bir kimse az veya çok gösterişlidir. Daha iyi anlamak için o kimseyi banyoda görmek lâzımdır. Gorki ile sık sık banyolara giderdik. Bir gün sırtında birşey olduğu dikkatimi çekti. Bu, kambur değildi, fakat kürek kemikleri dışarıya çıkık ve göğsü çöküktü, bacaklarında şişmiş damarlar görünüyordu. Bunlardan başka bazı yara izleri ve katıllıklar da vardı. Ona :

— Kardeşim niçin kambur du-
ruyorsun, niçin damarların şiş ?
Dedim. O vakit bana bütün ha-
yatımca unutamıyacağım bir şey
anlattı:

— Fedor kardeş, şimdi artık
iyiyim, fakat görüyor musun? Göğ-
sünde kalbinin yanında bir iz gös-
teriyordu, işte buraya, herhalde
aptallığımdan bir tabanca kurşunu
yerleştirdim çünkü ümitsizliğe düş-
müştüm.

— Niçin? nasıl?

— Yaşamak için hiç bir sebep
bulamıyordum, hayat bana o ka-
dar ağır geliyordu ve etrafımda
o kadar çok yalan vardı ki.

Beni Fedorovski sokağından
Kazan hastahanesine getirdiler-
dostlarım oraya geldi, içlerinden
biri azarlar gibi bana baktı, ba-
şını salladı:

— "Seni odun kafalı, bir de
muharrir olmak istiyordun, ayıpl,"
dedi.

Inanır mısın Fedor? Yaşamak
için öyle bir arzu duydum ki, bu-
gün bile aynıını hissetmiyorum.
Burama yerleştirdiğim kurşundan
başka kaburgalarım da kırıldı her-
halde kürek kemiklerim, damarla-
rım ve başka yerlerim de bundan
öyle oldu.

— Öyle ise sen bazan kendine
bir kurşun sıkıyorsun, bazan da
kaburgalarını kırıyorsun, diye şa-
ka ettim.

— Kaburgalarımı ben kırma-
dım, onları başkaları kırdı, dedi.
Bu tesadüfen bulunduğum bir köy-
de oldu. Orada şu sahneyi gör-
düm:

Başı açık, çıplak bir kadını at
yerine yük arabaşına koşmuşlar,
içinde oturan muşklar, kocasına
sadakatsizlik etti diye onu kamçı
ile dövüyorlardı. Oracıkta bir pa-
paz oturuyordu, insanı tahrik edici
bir sükütu vardı. Bütün bunları
ne gözle gördüğümü anlarsın, he-
men yaklaştım ve bağırđım "kö-
poğ'u köpek, iyicene bunadın mı?
Ne yapıyorsun?," Papaz mukabe-
le etti: "Ya sen kimsin, burada
ne arıyorsun?," O anda papazın
üzerine yürüdüm ve şiddetli, ada-
makıllı bir yumruk attım...

İşte biraz sonra bir hendekte
kendime geldim. Zannedersin, bu
da talihim varmış ki yağmur yağ-
maya başlamış ondan oldu, hen-
değe dolan soğuk su beni canlan-
dırdı. Güç halle sürünerek köyde-
ki hastahaneye kadar geldim.

Bütün bu izler, meydana koy-
dukları ile bu adamın nihaf derin-
liklerinde saklı idi. Kırbaçla dövü-
len kadın, Volganın üstündeki o

Şarkılar

Bulutları yırt yırt,
dağları devire devire,
bir şarkı gelmektedir:

Zafer, diyor,
hürriyet, diyor,
ekmek, diyor.

Diyor: ey, etli kalın dudaklarında kin taşıyan!

Diyor: ey, yerin altında kazma, kürek,
yerin üstünde sapana öküz olan!

Diyor: ey, çalışkan!

Diyor: ey, uykusuz!

Diyor: ey, sabırlı!

Diyor: bu şarkı senin şarkın.

Diyor: bu şarkı alının teriyle yazıldı.

Diyor: zafer!

Diyor: hürriyet!

Diyor: ekmek!

Diyor: tekmil duvarlar bu şarkıyla yıkılıp
tekmil demirler bu şarkıyla sökülecek.

Ve sen, diyor,

çelikten ayaklarının üstünde
bu şarkıyla doğrulacaksın.

Ali KARASU

zahmetli âvare hayat. yalnız ken-
di işi değil milyonlarca insanın işi,
ümitsizlik: Yalnız kendisinin de-
ğil kendi kendine terkedilmiş mil-
yonlarca meçhul insanın ümitsiz-
liği, hayatın mânasından ve haki-
katten şüphe; işte bunlar ona ta-
bancasını doldurtmuştu.

Alexi Maksimoviç için bana
ne derlerse desinler, kafî surette
ve içime en küçük bir şüphe gel-
meden biliyorum ki, bütün düşün-
celeri, hareketleri, meziyetleri ve
kusurlarının bir tek kökü vardı:
Büyük Rus nehri Volga ve onun
iniltileri. Gorki şiddet ve emniyetle
ilerlediği vakit, halk için daha iyi
bir istikbale doğru gidiyordu.

Gorki'nin ihtirasından, Capri
ve Sorrente'deki köşklerinde ge-
çirdiği muhteşem hayattan, zen-
ginliğinden bahsettikleri vakit in-
sanlar hesabına utaniyorum. Çok
iyi bildiğim için söyleyebilirim:

Gorki, nekadar kazansalar, beş
parasız olan adamlardandı. Ken-
disi için para harcamazdı, parayı
sevmezdi ve onunla alâkadar da
olmazdı.

Hayır, Alexi Maksimoviç'i sü-
rükliyen para hırsı değildi. Halk
için çektiği ezeli ıstıraptan bahset-
tim, onun yakıcı bir ihtirası daha
vardı: Rusyaya olan aşkı.

İşte bunu da aramızda geçen
şu hadiselerden anladım:

Rus fırtınası her birimizi bir
tarafa dağıtmış aradan bir çok

seneler geçmişti. Ben Pariste ya-
şıyordum, Gorki Moskova'ya git-
mek için Sorrenteden Romaya gel-
mişti. Şunu da söyleyeyim ki ben
Rusyadan ayrılırken Gorki de bu-
nu tasdik etmiş, bizzat kendisi
«kardeşim yerin burası değil» de-
mişti. Fakat sonradan 1928 de Ro-
mada tekrar karşılaştığımız vakit,
dostuma göre Rusyada çok şey-
ler değişmiş ve orada benim için
çalışmak imkânı açılmıştı. Bana
sert bir sesle «Şimdi, Fedor, Rus-
yaya dönmelisin» diyordu.

O vakit Gorkinin nasihatlerine
neden uymadığımı anlatmamın şim-
di sırası değil, yalnız bu vakite
kadar hangimizin haklı olduğunu
bilmediğimi namuskârane söyleye-
ceğim. Fakat katıyetle inandım ki
Gorkinin sesinde benim için oldu-
ğu kadar Rusya için sevgi vardı.

Ondaki derin şuur konuşuyor-
du, «hepimiz, vicdamımızın, milleti-
mizin malıyız». Bazan kendimi te-
sellî etmek için söylediğim gibi
onunla yalnız mânen beraber ol-
mamız yetmez, bedenlen, bütün ya-
ra izleri, katılaşımlar ve kambur-
larımızla da ona bağlıyız.

(1) Glinka'nın meşhur operası.

(2) «Çar için hayat», da beş koh-
raman.

(3) Alexi Maksimoviç Peşkov
(Gorkinin hakiki ismi).

(4) Tifliste Mzkhet şatosu. (Siyasi
hapsane). Gorki oraya sosyal de-
mokratlarla olan münasebetleri yüzün-
den atılmıştı.

İnsanı ve insanlığı her şeyin üstünde tutan Yunus!

Yunus'un asıl meziyeti, şairliğinden ve ondaki sâf şiirden çok daha üstün olan insanlığı ve insan şair oluşudur. Yunus'un devrini yaratan iktisadî âmiller, o devirde onu da yaratmış ve o devirden ayrılmadığı içindir ki devirleri aşmış, bu güne kadar gelmiştir.

YAZAN : Abdülbâki GÖLPINARLI

Nuri İyemli

BOZKIRLAR susuz. Kâna doymamış bozkırlar. Ağaçsız toprağın bağı şahrem şahrem. Kuruyan kanların üstüne damlayan taze kanlarla toprak, çiğ güneş altında yer yer buhurdan gibi tütmeye. Kaynaklar kurumuş, ırmaklar suya hasret. Nehir, yatağının en derin yerinde, akmaktan bıkmış, kara sarı bir renkte irin gibi sızmada. Güneş kavuruyor, yakıyor, öldürüyor. Yerden bitme kerpiç köyler, yerlere gömülmüş. Kayalar çatlamada, kuru dere kenarındaki söğütler, sıtmahlara muska için yaprak bile veremiyorlar. Kökleri, tabiatın kahr pençesiyle sıkılmış ekinler, tohumluk bile vermeden âciz. Köy çeşmesi iplik gibi akıyor, sıra bekleyenler konuşmadan bekliyorlar, düşünmeden susuyorlar. Yıkılan Selçuk imparatorluğundan kalan toprak ve ekin iltizamcılığı derebeyi toprak ağalarıyla elleri kamçılı, sırtları yamçılı has köleler ve bunlara yardımcı hükümet kulları, topraksız köylü, öküzsüz tarla sahibi, donsuz ve tarladan tarlaya, ilden ile göçen ırgat sınıflarını meydana getirmiş. Sınıflar arası ortaklıklar, tarla zaptetme sevdasında. Hazne bile ortaklığı kâr bulup bu işe girişmiş. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi yeniden yeniye salıyana, kopçur, yam, vergileri, halkın sırtına binmiş. Halk, can vermeden vergiden kurtulamıyor.

Mogollar, bir alev akını, bir kan seli gibi gelip geçmişler. Merkezlerde bu akından ocaklar, bu selden gölcükler kalmış. Vakit vakit yeni yangınlar belirmede, zaman zaman yeni dalgalar görünmede, yakıp yandırmada, silip süpürmede. Cengiz yasası ve Çağatay türesi yürürlüktedir. En tabii haklar, ölüme sebep olabilir. Gök kubbe altında yıkanan asılır, kalçını güneşte kurutan öldürülür. Aşiretler dağılmıştır, köyler can çekişmede. Malası eğri kılıç, harcı yürek kanı, insan çatısı üstüne kurulmuş kurulu düzen bozulmuş, çatı çökmüştür. Şehirlerde tezgâhlar durmuştur, küçük esnaf toprağı tutsa altın olmaz. Yazılarda yiğit sinmiştir, taşı sıkısa suyu çıkmaz. Derebeyleri, müstevlilere en aşağılık kullukla Aldamga alıyolar; Mogol beyleri, en fazla zulümle Tarhan oluyolar. İniltilele dönen, ömürleri öğüten, zamanı dişleyip kemiren köy değirmeni, ununu ellere vermede. Âdil tanrı, müstevlilerin müttelikidir. Danışmentler, bey sofralarının konuğu.

Bu yıkım âleminin üstünde mistik bir hava esmede. Kaderin sorumsuzluğuna, dünyanın faniliğine, ömrün geçip gittiğine, huzur ve refahın yokluğuna inananlar, ahrette saadet ummada, ölümden şifa beklemede. Yer yer gezen, yurt yurt konan, tanrılığına inanan, yahut hiç bir şeye inanmayan derviş-

ler, sefaletin mistisizmini yoğurmadalar. Kan seliyle sürüklenip gelenler, halkın teselli ihtiyacına takılıp kalyolarlar. Yerli dervişler yetişmede, vakıf tekkeler kurulmada, müsadereden mal kaçırılmada, göçebe natüralizmi, islâm tasavvufiyle kaynaşmada.

Bu yokluk dünyasında bile ölmeyen insan ruhu, olanları seziyor, olaylara üzülmüyor. Şehirlerde Farsça söyleyenler, köylerde Türkçe düşünenler belirmede. Gurbet, hasret, dağ, bel, sevgi, cefa, Taş, kesik, deniz, ırmak, bulut, güneş. Değirmen, ark, ekin, bulgur, zenginlik, yoksulluk. Tanrı, ahret, bey, zulüm, yağ tatar. Bütün bu yerli malzeme, o devrin malzemesi, yerli ve katıksız olarak halktan alınmada, yoğrulup halka verilmede. Şehirlerde Farsça son kemalet devrini yaşamada, Türkçe dile gelmede, halk söylemek üzere ve halkın dili, sonradan Divan edebiyatıyla boğulan, ancak köylerde duyulan, dağlardan akseden, ırmaklardan dinlenen, köy çeşmesinin şırlıtısında sezilen ve aşiretlerin göçüşüyle oğuldıyan öz dil, Yunus'un dili, Yunus söylüyor. XIII üncü yüzyıl söylüyor. XIII üncü yüzyıl, Yunus'u yetiştiren devir, böyle bir devir ve Yunus bu devrin devirlere hükmedecek şairi.

**

Yunus, hiç bir vakit ruhuna gömülmüş değildir. Bu asırda bile bizde söylenmesi moda olan «iç âlem» i o asırda bile dış âlemle, iç âlemi yoğuran, iç âleme şekil veren, iç âlemi yaratan gerçek âlemle anlatmış bir şairdir.

Hiç bilmezem kezek kimin? Aramızda gezer ölüm

Halkı bostan edinmiştir, dilediğin üzer ölüm der,

Teferrüç eyleyivardım, sabahın sinleri gördüm, Karışmış kara toprağa, şu nazik tenleri gördüm diye inerken «yer altında soğulan gözleri, dökülen inci dişleri, çürüyen nazik tenleri, kurda, kuşa yem olan kalem parmakları, teleme yüzleri», düşünür; cennet, cehennem çok geri bir plânda kalır onda. O, görülen korkunç hakikati söyler. Yakın yarından korkar ve şu mısralarda onun insan kalbi titrer :

Miskin âdem oğlanını benzetmişler ekinciye, Kimi biter, kimi yiter, yere tohum saçmış gibi Bu dünyada bir nesneye yanar içim, göynür özü :

Yiğit iken ölenlere, gök ekini biçmiş gibi.

Zaman zaman ölümün, mezar içinde herkese tatbik ettiği mutlak müsavâtı düşünür, mallı, mülklü kişilerden âdeta ölümle öcalır :

Şunlar ki çoktur malları, gör niçe oldu halleri,

Sonucu bir gömlek giymiş, onun da yoktur
yenleri.

Kanı mülke benim deyen, köşk-ü saray beğen-
miyen ?

Şimdi bir evde yatarlar, taşlar olmuş üstünleri.
Bunlar eve girmiyeler, zühd-ü taat kılmıyalar,
Bu beyliği bulmıyalar, zira geçti devranları.
Bunlar bir vakt beyler idi, kapıcılar korlar idi,
Gel şimdi gör, bilmeyesin, bey kangıdurur, kul-
ları ?

Ne kapı vardır giresi, ne yemek vardır yiyesi,
Ne ışık vardır göresi, dün olmuştur gündüzleri.

Ölümden en fazla bahseden Yunus, hiç şüphe
yok ki hayata en maddi ve kuvvetli bağlarla
bağlıdır. Üzüntülerini sözle ören; gezginciliğini
bestelleyen, hastalığını bile şiirle tesbit eden, ihtiyar-
lığını bile nefesiyle duyuran Yunus, ölümden kurlu-
tuluşu, tasavvufun telkin ettiği mevhum ebedilikte
bulmaya uğraşır. Bu imanı, tasavvufun neşeli mec-
lislerinde kuvvetlendirmeye çalışır.

Ölmez aşk bilimleri, esrik meclis hoşları,
Daim bunların işi çeng-ü şeşta rebaptır

der.

Aşkın verdiği feragat ve istiğna, bu istiğnanın
mânevi ululuğu, onun en büyük zenginliğidir. Abdür-
rezzak (Şeyh-i San'an), aşk yüzünden dört yüz mü-
ritle elli hac terketmiş, dininden dönmüş, haç öpmüş,
çan çalmıştır. Aşk, yalnız insanı maddi kayıtlardan
kurtarmakla kalmaz, mânevi kayıtlarından da kurtarır.
Yunus bunu nefsinde sinamıştır. Aşkı bir güne-
şe benzeten, aşkı olmiyan gönüle taş deyen şair,
sevgiliye

Bülbül olubanı ötem, gönül alam, canlar ütem,
Başımı elimde tutam, yoluna verem, yürüyem
deyecek derecede bir feragat haline varmış,

Aşkın serhengi beni komaz hiçbir nesneye,
Ne islâmda, ne dinde, anılmaz küfr-ü iman

deyecek kadar kayıtlardan kurtulmuştur. Acaba
bu aşk, tamamiyle mistik bir aşk mıdır ?

Kerem et, bir beri bak, nikap yüzünden bırak.

Aydın on dördü müsün ? Balkurur yüzde yanak.

Şol ağzından kelecî, yüz bin şükranê ile,

Destur gelsin taşraya, söylesin dil-ü dudak.

Otuz iki mirvarî mercana dizmiş gibi,

Kıymeti dürden olmuş, yaraştır inciden ak.

Sıfatın arılığı bulgur-u nohut gibi,

İki kaşın ay, alnın gencaya verir sebak.

Gören pervaneleyin nice oda düşmesin ?

Gözlerinin bakışı can alır iki çirak.

Boyunu serv boyundan hiç fark eyleyemedim,

Gümana veren beni küpeli iki kulak

diye sevgilisini öven,

Taşkın yine deli gönül, sular gibi çağlarmısın ?

Aktın yine kanlı yaşım, yollarımı bağlarmısın ?

Nidem, elim ermez yare, bulunmaz derdime
çare,

**Aydın fikirli, hür ruhlı, insan düşün-
celi Prof. Saffet'in ölümünden duyduğumuz
acı, sonsuzdur. Türk kültür âleminin
başı sağolsun. Gelecek sayımızda Saffet-
in, şimdiye kadar yayınlanmamış bir ya-
zısını okuyacaksınız.**

Oldum ilimden avare, beni bunda eğlermişin ?
Yavıkıldım ben yoldaşı, onulmaz bağrımın başı,
Gözlerimin kanlı yaşı, ırmak olup çağlarmısın ?
Ben toprak oldum yoluna, sen aşırı gözetirsin,
Şu karşıma göğüs geren taş bağrılı dağlarmısın ?
Harami gibi yoluma aykırı inen karlı dağ,
Ben yarimden ayrı düştüm, beni bunda eğler-
mişin ?

Karlı dağların başında salkım salkım olan bulut,
Saçın çözüp benim için yaşın yaşın ağlarmısın ?
Esridi Yunus'un canı, yoldayım, illerim kanı ?
Yunus düşte gördü seni, sayrımısın, sağlar-
mısın ?

Gibi güzelim bir şiirle hasretini anlatan, karlı dağ-
lardan, aşılmaz bellerden sızlanan Yunus'u et ve
sinir aşkı saymaktan başka çaremiz yok. Mecazi
aşkı, insanı gerçek aşka ulaştırdığı için hoş görüyor
denebilir. Fakat gerçek aşka ulaşıncı ne olacak ?
Maddeyi mâna görecek, sevgiliyi Hak tanıyacak,
"her şey o," diyecek değil mi ? Biliş, görüş ve du-
yuş değişmesinden başka bir şey mi bu ? Zaten Yu-
nus'un tasavvufu zühd üzerine kurulmuş korkak bir
tasavvuf değil ki. Bütün varlığı Hak bilen, iman, kü-
für, din, mezhep tanımayan, her dini ve herkesi bir
gören, ibadetleri bir kayıt sayan, aşkın bunlardan
münezzeh olduğunu söyleyen bir bâtin eridir o.

Yetmiş iki millete birlik ile bakmıyan,
Şer'in evliyasıysa hakikatta âsıdır.
Bundan içeri haber işit, eydeyin ey yar,
Hakikatın kâfiri şer'in evliyasıdır

deyecek kadar ileri giden,

Bir çeşmeden sızan su acı, tatlı olmiya,
Edeptir bana yermek, bir lüleden sızartım.
Yetmiş iki millete, suçum budur, hak dedim,
Korku hıyanetedir, ya ben niçin kızarım ?

Beyitleriyle kanaatini açıkça bildiren, oruç ve na-
maz yerine sücû içip esridiğini, tespih ve seccade
yerine şeşta ve kopuz dinlediğini söyleyen Yunus,
yalnız gönle ehemmiyet verir :

Gönüllerde iğ olmağıl, mahfillerde çiğ olmağıl,
Çiğ nesnenin ne tadı var ? Gel, ışk oduna, piş
yürü.

Yunus Emre der hoca, gerekse var yüz hacca,
Hepisinden iyice bir gönüle girmektir.

Gönül Çalabın tahtı, Çalap gönüle bahtı,
İki cihan bedbahtı kim gönül yıkar ise

Şeşta ve kopuzun uğruluk olmadığını, müziğe
haram diyenin yanlışlığını belirten ve şeştenin ağ-
zından

Bana kiriş dediler, aşka giriş dediler,
Benim adım aşk verdi ben durmazam kolmaştı

diyen, zamanının kültürünü benimsemiş, Sa'dî'nin bir
gazelini nazmen Türkçeye çevirecek kadar Farsçayı
ve tabii bundan üstün olarak Arapçayı elde etmiş
bulunan ve bilgiyi bir vasıta değil, bir gaye tanıyan
yobazlara sık sık çatan, insanı ve insanlığı her şe-
yin üstünde gören Yunus, âdeta İncil'in bir sözünü

Sen sana ne sanırsan ayrığa da onu san,
Dört kitabın ma'nisi budur eğer var ise

Devamı Sa. 11 Sü. 1 de

**Abdülbâki
GÖLPINARLI**

Emperyalist Almanya hesabına ocaklar söndürenlere, köyler yıkanlara, vesika ekmeğiyle vereme yardım edenlere, çocuklarını boğan orospu analar yaratana tertemiz vicdanının nefret yıldırımlarını yağdıran kahraman.

MUTLAKİYET devrinde en gür sesiyle saltanata ve saltanat mümessillerine dalkavukluk ederek yükselen, yükselmeyi ancak bu yolda bulan, her alçaklığı yutuveren zümreye lânetler okuyan vatansız Fikret. Hürriyet sevgisiyle hürriyet hasretini, devrinde en içli ve en özlü bir surette duyan ve duyuran, yasak şiirleri elden ele gezen şair. 1908 devriminin ilk günlerinde en şeli ümitlerle kendisini çalışmaya veren gayret. Yeni bir ihtiras zümresinin hürriyet adına hürriyeti boğan, «Kanun diye kanun diye kanunu» tepeliyen saldırışı karşısında gönlünün kanını içine akıtarak yaralı bir aslan gibi Aşıyan'ına çekilip ürkmeyen «Adımlar» ı, «Doksan beşe doğru» yu ve «Hân-ı yağma» yı yazan sulp karakter. Devrinin en kuvvetli münekkidi olduğu için dinsizliği, insan bir şair olup kardeş bir insanlık dünyası istediği için milliyetsizliği bahis mevzuu yapılarak kara kuvvetle faşistlerin hakaretlerine hedef olan, fakat irkilmeden bir yandan «Tarih-i kadim» ini, «Molla Sırat'a cevab» ını yazan, bir yandan «Harb-i mukaddes» şiiriyle, emperyalist Almanya hesabına ocaklar söndürenlere, köyler yıkanlara, vesika ekmeğiyle vereme yardım edenlere, kimsesiz çocuklarla çocuklarını boğan orospu analar yaratana tertemiz vicdanının nefret yıldırımlarını yağdıran materyalist kahraman. İrticaa karşı ileri fikrin bayraktarı ve allahsız hür insan.

Ondan önce Tanzimat şairleri, divan tekniğinden ayrılamamışlar, bazı yeni fikirleri eski teknikle söylemeyi ve ancak nesirde Avrupayı mümkün olduğu kadar taklit etmeyi yenilik saymışlardı. Hâ-

mid, yaptığı vazifeyi en iyi bir surette kendisi söyler: O, Tanzimatçılarla Serveti fünuncular arasında bir köprüdür. Şiirimizde hayata iniş, bütün vuzuhiyle Fikret'le başlar. «Balıkçılar», «Hasta çocuk», «Verin zavallılara», Ramazan sadakası», «Zavallı hasta», «Sarhoş», «Haluk'un bayramı», «İzler»... Bütün bunlar, Fikret'ten önce şiirimizde yer almamış yazılar, edebiyatta düşünülmemiş mevzular, hayatta görülmemiş safhalardır. Devrinin ve mensubolduğu sınıfın icabı, tamamıyla halka inememiştir. Fakat bu, bir iniş merhalesidir. Ve ondan önce yoktur.

Fikret'te dil de büyük bir inkişafa uğramıştır. Ondan önce edebî şiir dili, konuşma dilinden bambaşkadır. Hatta Hâmid'de Tanzimat şairlerine nisbeten çok daha bozuk ve çok daha eskidir. Fakat Fikret,

*Size ey bilmediğim, görmediğim kardeşlerim,
Size ithaf ile neşreliyorum bunları ben derken pürüssüz bir konuşma dilinin şiir dili olduğunu derhal anlamaktayız.*

Fikret hakkında uzun boylu mütalaa yürütmeyi bir tarafa bırakarak biz sadece burada iki kitaptan bahsetmek istiyoruz: İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Yeni Türk edebiyatı Doçenti Dr. Mehmet Kaplan'ın Tevfik Fikret ve şiiri adlı kitabıyla (Türkiye yayınevi, 1946) Sabiha Sertel'in Tevfik Fikret, İdoolojisi ve felsefesi (Yurt ve Dünya yayınları, 1946).

Mehmet Kaplan, kitabının ilk bölümünde Şinasi'den Serveti fünün'a kadar Türk şiirini «çitmai ve siyasi fikirler, ferdiyetçilik, büyük ihtiraslar ve ıztıraplar, küçük ve günlük hassasiyetler devri» di-

ye kendince devrelere ayırmakta, fakat devrin cemiyetini kuran iktisadi amilleri, siyasi hususiyetleri, hiç, hiçbir şeyi belirtmemektedir. Bu inî bölüm, hiç bir zaman umumi bir mahiyet alamaz. İkinci bölümde Serveti fünün'un nasıl teşekkül ettiğini anlatırken devlet bünyesindeki siyasi çöküntüyü tahlil de çok noksandır. Bu tahlilde amillerden ziyade vakalar yer almaktadır. Üçüncü bölümde müellif, Fikret'in mizaç ve karakterini modern psikolojinin son mutalarına göre, yeniden ilmi bir şekilde ele almak lüzumunu söylemekle beraber «elde bulunan malzeme böyle bir teşebbüs için kâfi gelecek durumda değildir», hükmünü veriyor (S: 43). Fakat yine de bu

Aşıyan'ı

Fikret'in Aşıyan'ını bir defa daha ziyaret etmek istedik ve 6 Eylül günü, o meşhur ağaçlıklı yokuşu tırmanarak bu kartal yuvası gibi muhteşem binaya çıktık. Gelmekle iyi etmişiz. Bir kere Hüseyin Anka'nın muvaffakiyetle yarattığı tunç büstü gördük ve genç neslin böyle bir sanatkâra sahip olduğundan iftihar duyduk. Sonra da, Müzenin müdürü olduğunu öğrendiğimiz nazik ve kibar bir zat, B. Zeki Afşın, bize mevcut eşyalar üzerinde bilmediğimiz izahlarda bulundu; Fikret'in hâtırasına ait güzel anekdotlar anlattı. Kendisinden, Fikret'in Eyüp'te bulunan mezarının Aşıyan'a nakledileceğini öğrendik ve bu işe çok sevindik. Bu nakil keyfiyeti, Fikret'in büyüklüğüne yakışacak bir şekilde yapılmalı ve Aşıyan'ın bahçesine, şairin çok sevdiği havuzun yanına muhteşem bir mermer mezar hazırlanmalıdır. Bu mezar hiç bir süs ve ziynet istemez, Fikret'in kendi adını oymak bu mermeri dile getirmeye kâfidir. Bu arada bahçenin tanzimi için de gereken himmet esirgen-

işe girerek, bütün bu çeşit yazılarda yapıldığı gibi anasının ihtida etmiş bir Rum ailesinden gelme olduğunu ve c o n v e r s i o n'un "Fikret'in ailesinde mühim bir yer işgal ettiğini, "Bilâhare oğlu Haluk da tanassur etmiştir," (S:45) kaydını da ekliyerek sunar ve Fikret'in geçirdiği fikir istihalesini doğrudan doğruya irsiyete atfeder İhtidadan, hattâ Fikret'in bedeni yapısının «Pikniğe yakın atletik» (S: 46) olmasından şairin çekingen, ciddi, garip, mahcup, ürkek, ince hisli, titiz ve saire olduğuna, me hazlar göstererek hüküm verir (S: 47). İç âlem şairinin yetiştirdiği Dr. da Fikret'in çocukluğu, mektep hayatı, şiire başlaması ve diğer bahisler hep böyle iç âleme ait, dışta mesnedi olmayan sözde tahlillerle sahifeler doldurur. «Olgunluk çağı»ndan sonra «Son devre» bölümünde «Erkenden, mi zacı icabı kendinde bir derunilik yaratan şair etrafından kopmuştur.

Ziyaret

memelidir. Aşîyan'ın bahçesi herhangi bir bahçe gibi süslenmemelidir; Fikret'in içinde yaşadığı tarzda tanzim edilmeli, hattâ aynı çiçekler dikilmelidir. Bu iş için fikri sorulacak kimseler ve şairin eşi Bayan Nazime sağdır ve istenen izahatı memnuniyetle verirler...

Burada bir başka nokta üzerinde de duracağız. Aşîyan bir müze değil, birçok medenî batı memleketlerinde büyük şairlere yapıldığı gibi Fikret'in hâtrasına saygı için meydana getirilmiş bir hâtrara evidir. Edebiyatı Cedide için daha geniş miyasta büyük bir müze ayrılmalı ve Aşîyan, Fikret için bırakılmalıdır. Müzenin müdürü, Fikret'in ötede beride basılmış olan eserlerini, hakkında yazılan ve şimdiye kadar sayısı binleri bulmuş olan makaleleri, münakaşa yazılarını, kitapları bir araya toplıyarak bir arşiv meydana getirmeye çalışırsa ve binanın alt katını küçük bir okuma salonu haline getirirse kendisinden beklenmesi gereken faydalı işi düşünmüş ve yapmış olacaktır.

Kendisinin doğru yolda gittiğinden hiçbir zaman şüphe etmemiştir. Onun en yakın arkadaşlarını dahi küçük hâdiselerle kırmaması vakıası ferdiyetine, ferdiyetçiliğine ne kadar bağlı olduğu hakkında bir fikir verebilir. Şairin bu hususi mizacının ahlâki davranışlarındaki tesiri, gözden kaybedilmemek lâzım gelen bir noktadır. Fikret'in ahlakılığı, ferdi mizaç ve dispozisyonlarının fikrileşmiş bir tezahürü olarak görülebilir. Şair, ahlaki tavrını, R ü b a b'ın ikinci tabının başına koyduğu şu kıta ile çok güzel anlatmıştır:

*Kimseden ümmid-i feyz etmem, dilenmem perr-ü bâl,
Kendi cevvim, kendi, eflâkimde kendim tâirim.
-İnhinâ tavk-ı esâretten gerandır boy-
numa,
Fikri hür, irfânı hür, vicdânı hür bir şâirim.» (107)*

satırlarını okurken bu anlayışa şaşmamak elden gelmiyor. Demek ki Fikret, şundan bundan feyiz umsa, ikbal göğüne çıkmak için kol kanat dilense, kendi cevvinde, kendi eflâkimde uçmasa, eğilse ve esaret zincirinin halkasını bir inci gerdanlık, bir altın madalya saysa fikri, irfanı ve vicdânı esir olsa ferdiyetçi olmayacak, etrafından kopmamış olacak, doğru yolda gidecek, öyle mi? Ve eser sahibi, kendisinin, doğru yoldan gittiğinden şüphe ediyor mu acaba? Edebiyat doktorunun psikolojik mizaç tahlilinden çıkardığı sonuç, işte böyle bir uçuruma kadar gidiyor. Yine doktor, Fikret'in, İttihad-ü Terakki cemiyeti tarafından açılması tasavvur edilen bir mektep müdürlüğünü reddetmesi ve bunu, Salih Keramet'e bir mektupla bildirmesi yüzünden Fikret'i menfi saymakta (S: 115-116). Yalnız bu kadar ferdiyetçi ve bu kadar menfi olan Fikret'in vatansever olduğunu da nasılsa ve lütfen itiraf etmekte (S: 118), ve neticede Fikret'i pasif bir kahraman saymakta (S: 118) «Hakikat ve hayal trajedisini, ferdiden ictimaiye, ictimaiden beşeriye kadar» yükselttiğini söylemektedir (S: 200).

Hülasa Edebiyat doktoru bize psikolojik ve orijinal bir tahlil ve tenkid nümunesi vermek istemiş, fakat «dünyada olup bitenler hep güneşteki lekelerden» diyenlerin sözlerinden daha doğru bir söz söyleyememiştir. Kitapta galet-i meşhurlardan başka rasgele rasladığımız şu bir kaç mısra da kaydedelim:

Yeni bir fikir, taze bir hül-
ya (S: 37)

Diye ettim semaya istiebab
(S: 38)

Yıkık temeller manzûr,
uzakda bir mesken (S: 51)

Evet, subh-ı bahariden an-
lıdır gecesini (S: 61)

Eyâ veliyy-i niam dâd-ı kâ-
rımız sensin (S: 61)

Neşime-i çemen üstünde
vâk-ı hüznü sürür (S: 72)

Gezdim akşam servler
içre kuskün (S: 75)

Tulû'nı nuhsünü ümmid için-
de (S: 86)

Ufukta işte şu pinhâ-yı laci
verdide (S: 195)

Sevkeyliyor ufuklara pay-
gıryanını (S: 196)
her halde bunlardaki söz yanlış-
ları ve vezin düşüklükleri, zavallı
müretteplerin hataları olsa gerek!

Sabiha Sertel'in kitabı, Edebiyat doktorunun kitabı kadar değil, ondan hem hacim, hem sahife bakımından küçük (152 sahife), fa-
Sayfayı çeviriniz

kat onunla kıyaslanamayacak kadar değerlidir. Sabiha Sertel, kitabına "Bu kitabı niçin yazdım?," başlıklı bir önsözle başlıyor. Burada Fikret hakkında yazılan başlıca kitapları ve Fikret etrafında kopan güürültüler üzerlerindeki sir perdelerini sıyrıp mahiyetlerini teşhir ederek anlattıktan ve Fikret davasının mürtecilerle ileri fikrin bir mücadelesi olduğunu belirttikten sonra Fikret'in yaşadığı devri ve Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünü, tarihi tekâmül seyrinde fert ve cemiyet münasebetlerini tahlil ederek belirtmekte ve Fikretin, yıkılmakta olan bir imparatorluk devrinin mahsulü olduğunu kaydetmektedir. Bu bölümde Tanzimat reformunun, iç ve dış mücadeleler içinde bir yandan derebeylik şartlarıyla yaşayan, bir yandan Avrupa sanayii ve sermayesi ve emperyalizm karşısında zayıflayan bir imparatorluğun tekâmül hamlesi ve birinci Meşrutiyet reformunun da aynı şartlar içinde meydana gelmiş bir inkılâp olduğu, Abdülhamit devrinde ise iler fikirlere karşı derebeylik unsurlarıyla karakuvvetin menfaat bakımından birleştiği, nihayet 1908 inkılâbının burjuva demokratik inkılâbına doğru bir hamle bulunduğu etraflıca anlatılmakta ve Fikret'in yaşadığı cemiyetle münasebetleri araştırılmakta, fertlerin, en basit psikolojik bir tahlilde bile bütün üstün kabiliyetlerine rağmen yaşadığı devrin mahsulü olduğu söylenmektedir. Görülüyor ki edebiyat doktorunun irsiyet ve şişmanlık mahsulü bir mizaç sahibi ve bu mizaçtan doğan ferdîyetçi bir şair buluşuna, âdeta yukarıda dediğimiz gibi hâdiseleri güneşte beliren lekeler yahut da Rabbim Taalanın takdir ve hikmetine bağlamasına karşılık Sabiha Sertel, tam bir ilmi görüşle işe girişmiştir. Elimize aldığımız kitap su üstüne yazılmış yazılarla dolu bir formalar mecmuası değil, bütün mânâsiyle bizi aydınlatan, müsbet görüşle yapılan tahlillere dayanan, hayal mahsulü değil, hakikat ifadesi olan bir kitaptır. Mutlakîyet ve saltanatla mücadele devirlerinde Fikret, içinde yaşadığı cemiyet ve bu cemiyeti yoğuran amiller incelenerek tahlil edilmektedir. Bundan sonra millete her bakımdan aykırı giden, halk tarafından âdeta milletin başına musallat olmuş başka bir devlet gibi görünen İttihad-ü Terakki hükümetinin devri, bu hükümetin Birinci Dünya Harbine girişi, Fikret'e "Doksan beşe doğru," ve "Han-ı yağma," ile "Harbi mukaddes,"i yazdırıran, Fikret'in istihalesini tamamlayan devir, yine müspet bir görüşle canlandırılmakta. Fikret, bu devirde zaman ve mekân içinde devrinden aldığı il-

hamlar ve o devre karşı duyduğu duygular, insanlık iştıyakı belirli jerek olduğu gibi gösterilmektedir. Kitabın, "Cumhuriyet devrinde Fikret," kısmında kökünü İttihatçılardan, Birinci Dünya Harbinden, yani yıkılmış imparatorluğun son günlerinden alan ve İkinci Dünya Savaşında Hitler Almanyasının istilâ devresinde canlanan faşist cereyan, memleketimizdeki amil ve sebepleriyle anlatılıyor ve Fikretin birbirleriyle birleşen mürteci ve faşist unsurlar tarafından hakarete uğrayışının sebepleri izah ediliyor.

Kitabın ikinci kısmı Fikret'in ideolojisine hasredilmiştir. Bu kısımda on sekizinci yüzyıl filozof ve şairlerinin ideolojileriyle Fikret'in ideolojisi arasındaki benzerlik incelenerek bunun, Fikret'i de onlar gibi kurtuluşu ancak gelecek nesillerden bekliyen pasif bir duruma ve bedbinliğe sürüklediği kanaatine varılıyor, Fikretin sosyalist olup olmadığı incelenirken onda «Sosyalist temayüller vardır. Fakat Sosyalizm şartlarının olgunlaşmadığı bir devirde yaşayan Fikret'te bu Sosyalizm bir hayal ve gölge halinde kalmıştır» hükmü, geçişin ta kendisi olarak veriliyor (S: 74). «Fikret'in tarihi görüşü» «Fikret'in inkılâpçılığı» «Fikret'in insanîyetçiliği» bahislerinde aynı metotla gerçek kanaatlere varılmıştır. Mesela şu satırları beraber okuyalım: «Fikret'in bu milliyetçiliğiyle, bu insanîyetçiliğine telif edemiyenler, onun vatanperverliğindeki sübjektivizmi anlamayanlardır. Fikret'in kendi cemiyetini tenkidde insafsızlığı da memleketine karşı duyduğu büyük sevginin aksülamelidir. Ötekiler gibi lâkayt kalabilseydi bu kadar hücumu uğramaz, hâlâ bugünkü nesillerin bile üzerinde konuştukları bir ideolojinin sembolü ve mevzuu olarak ortaya çıkarılmazdı.» (S: 102). «Fikret de lisanında ve edebiyatta yenilik yapmış, Türk diline, halk diline doğru lisan sadeleştirme cereyanının başında yürümüşü. Fakat hiç bir zaman lisanı sadeleştirme cereyanının emperyalist gayesini koymamıştır» (S: 104). Bu satırlardaki fikirler, hangi fikri salim adam tarafından inkâr edilebilir?

Kitabın son kısmı olan üçüncü bölüm "Fikret'in felsefesi,"ne aittir. Bu kısımda şairin gençliğinde dindar olduğu, 1908 inkılâbından sonra ise insanîyetçi telâkkileriyle cemiyet telâkkisinin değiştiği gibi varlık ve şuur telâkkisinin de değiştiği, idealizmden materyalizme geçtiği, fakat eski materyalistler gibi varlıkla şuur münasebetlerini tahlilde bir çıkmaza düştüğü, tabi-

atla basitten mürekkebe doğru daimi bir inkışaf seyrinin mevcudiyetini kabul etmekle beraber bu inkışafı temin eden kuvveti arayınca «Eşyada ve hadiselere bizalîhi mevcut zıddiyetleri, daimi hareket halinde olan varlığın içinde zıtların çarpışması ve birleşmesiyle meydana gelen tekâmülü, diyalektik bir görüşle tahlil edemediği için» (114). «Ulvi ve müezzeh, kutsi ve muallâ bir kudret-i külliye, tasavvuruna düştüğü, materyalizmin tarihi seyir ve inkışafı da hülâsa edilerek anlatılmaktadır. Bu kısmın "Fikret'in Felsefi görüşü," bölümünde Marx'ın Diyalektik Materyalizminin ana inanışları hülâsa edilmiş. Fikret'in bazı kimselerin iddiaları gibi hiçbir vakit Marxist olmadığı belirtilirken sayın müellif "Fikret'i ateizminden dolayı Marxist sayanlar, materyalist görüşlerinde Marxist bir felsefe görüşü arayanlar için Marxizmin diyalektik felsefi görüşünü burada izahaluzum gördüm," diyor (S: 125). Bu kısım, ölü Mehmet Ali Ayni ve sözde diri Peyami Safa'nın Fikret'e saldırılarının ne kadar gayri ilmi, ne kadar çürük ve temelsiz olduğu yine müsbet bir görüşle anlatılarak ve bu saldırıların sebeplerini incelenerek bitmektedir. Bu kısmın son satırları olan "Cumhuriyet hükümetinin, Aşyan'ını satın alıp Edebiyatı cedide müzesi haline getirmesi, Fikret'e yapılan bu hakarete karşı bir tarziye bile değildir," satırlarını içimiz üzüterek okuyoruz.

Sayın müellif, «Son söz» kısmında kitabını âdeta hülâsa etmiştir. Fikret'in Türkiye mifyasında bir mücadelede inkılâpçı ve insanîyetçi bir ideoloji mümessili olduğunu anlatmakta ve kitabını, Fikret, «Düşmanlarının hakaretleri ve tecavüzleri karşısında yıkılmayacak kadar kuvvetli yarınki nesiller için insanîyetçi düşüncenin ilk âlemdarı olarak daima anılacaktır» cümleleriyle bitirmektedir.

Bize bu kadar müspet ve ilmi bir görüşle, tarih seyrini canlandırarak hadiselere, iktisadi amillerle inceliyerek hacim bakımından küçük, fakat değer bakımından paha biçilemeyecek kadar büyük ve olgun bir eser sunduğu için sayın Sabiha Sertel'e teşekkürlerimizi sunmak borcumuzdur. Mübalağasız diyebiliriz ki memleketimizde, bir şair hakkında yapılan bu inceleme, ilk mütakâmil örnektir. Edebiyet tetkikçilerine de örnek olmasını dileyerek ve artık gerçek bilgi arayanların çürümüş, kökmüş ve sözden ibaret tetkiklerden bir kıp usandığını söyleyerek sözümü zü bitirelim.

İnsanı ve İnsanlığı Her Şeye Üstün Tutan YUNUS!

(7 inci Sayfadan devam)

diye şiir diline naklederken insanlığın bir ayetini de

Duruş, kazan, ye, yedir, bir gönül ele getir,
Yüz Kâ'be'den yiğrekdir bir gönül ziyareti

beytine sıkıştırmış, zamanında, hattâ her zaman görülen ve görüle gelen ferdiyetçiliğin şiddetle aleyhinde bulunmuş, halka ululuk satan, kendisini büyük sayan ve o zaman hoca ve şeyh kisvelerine bürünmüş olan yalancılara

Kerametim var diyen, halka ululuk satan,
Nefsin müslüman efsin var ise kerameti

beytile meydan okumuş, dostluğun değerini belirtmiştir. Yoldaki ağaca şiir düzer, "böyle uzamanın fuzulluk alâmeti olduğunu, ağacın kocalıp devranın döneceğini, kuşun budağa bir dem konup göçeceğini," söyler ve

Bir gün sana zevâl ere, yüce kaddin ine yere,
Budakların oda gire, kaynaya kazan, kıza saç

derken devrinde ferdiyetçiliği mihrap edinen ve maddi refahta uzayıp gidenleri düşünmemiş olmasına ihtimal vermek pek safça bir düşüncedir bizce.

Çiğ iken piştiğini, tanrısına hamdederek söylemekle beraber samimiyeti, kendisini "boynunda icazeti, riya ile ibadet eden, dışı derviş, içi boş, dili tatlı, sözü hoş ve yaptığını, dinini değiştiren kişinin bile yapmayacağı," bir riya mümessili olarak göstermekten de alıkoyamaz. Ölüm korkusuyla kıvranan, nihayet mistik inanın kendisine yokluk tarzında verdiği ve tasavvufa göre gerçek, gerçekte ise meyhum varlığa, dayanarak

Şol bir beş on arşın bezi kefen, edeler eğnime,
Dökem şol dünyeye donların giyem hey dost deyi deyi.

Mecnun oluban yürüyem, yüce dağları bürüyem
Mum oluban eriyem, yanam hey dost deyi deyi
Günler geçe, yıl çevrile, üstüme sinlem devrile,

Tençürüye, toprak ola tozam hey dost deyi deyi
beytleriyle büyük bir ihataya mazhar olduğunu söyler, bütün peygamberlerin, hattâ Şeytan, Nemrut, Fravun gibi kötülükle ün almış tarihi yahut muhayyel şahsiyetlerin hakikatlerini kendisinde bulur, tanrılığını büyük bir inançla haykırırken bu renkten renge, kalıptan kalıba giren, fakat hiç bir renkte, hiç bir kalıpta asıl rengini, halktan ve halkın olduğunu unutmayan Yunus,

İsteridim allahı, buldum ise ne oldu?

Ağlaridim dün-ü gün, güldüm ise ne oldu?

Diye bulduğunu da küçümsiyerek, mühimsemiyerek duyduğu inkisarı, çektiği ezayı, insanı hayretlere düşürerek bildiriverir.

Halk içinde yetişen, ilhamını halktan alan, düşüncesini halka, halkın diliyle söyleyen, mecazlarında halktan ve hakikattan ayrılmıyan Yunus Emre, devrinin mistik havasına ve o havanın verdiği nisbî feragata, yalancı huzura ve mevhum istighnaya rağmen Mevlâna kadar geniş ve şümüllü olmamakla beraber zamanını, o yıkım devrini aksettirmekten de geri kalmamıştır. Bir şiirinde «zemanenin yathı olduğunu, haramın kıymellendiğini, şeytanların semirdiğini, haram ile hamrin cihamı tuttuğunu, peygamber yerine geçen hocaların, halkın başına zahmet kesdiklerini» anlatıp şikâyet ederken bir başka şiirinde

Cefayı çeken eller

İlk sigarayı içtiğim gün
başım dönmüştü, hatırlarım
onu her hatırlayışım da
başımın tekrar döndüğünü duyarım.

Saat aşmış gecenin ortasını
Ağaçlar göğüs geçiriyor,
rüzgâr çıplak ayaklarıyla dolaşiyor
gizliden gizliye...

Duvarlarda salkım saçak hayaller
gözlerimle örülmüş,

kimi geçmişe, kimi geleceğe ait.
Karanlık inkâr edilir gibi değil,
Penceremin camları simsiyah;

yıldızlar görünmeyecek kadar ufak,
yıldızlar nokta nokta

yıldızlar uyukum kadar uzak.
Bir türkü kımıldanıyor içimde :

-Dağ başında bir gece
karı dizleyi dizleyi.

Tuhaf şey,

ben bu şarkıyı hiç unutmazdım;

-Hem okudum, hem yazdım
yalan dünya senden bezdim...

Bu türkü anamı hatırlatır bana.

Anamın ağarmış saçları vardı,
ellerinin derisi buruşuk ve esmer.

Beş çocuk yetiştirmiş bu eller,
kıtlık senelerinde toprağı yumruklamış.

Böyle milyonlarca el tanırım :

Anadoluyu dolduran bu ellerdir.

bu ellerdir cefayı çeken, aç kalan.

bu ellerdir merhemsiz yaralarımızı bastıran,

bu ellerdir bize şiir yazdıran, destan yazdıran...

Misafir baskınına uğrar gibi
hatıraların baskınına uğradım,
ağzım...

ağzım zehir gibi;

sigara paketim beni sabaha ulaştırırsa bari.

Suat TAŞER

eski ve hatta Fakih Ahmet ve Mevlâna gibi çağdaş sufilerin hasretini duyurmakta, âlemin bozulduğunu yana yana anlatmaktadır. Bir başka şiirinde de

Danışman okur, tutmaz, derviş yolun gözetmez,

Bu halk öğüt işitmez, ne sarp zaman olısar.

Gitti beyler mürveti, binmişler birer atı,

Yediği yoksul eti, içtiği kan olısar

diye en ağır bir dille devrinin beylerini ve bu beylere satılmış sözde münevver zümreyi tenkitten çekinmemiştir.

Hasılı zamanının büyük bir şairi olan Yunus, ne halktan ayrılmıştır, ne zamanından. Zaten bu gün, onu yaşatan değer de şüphe yok ki şairliğinden ve ondaki sâf şiirden çok daha üstün olan bu meziyeti bu insanlığı, insan şair oluşudur. Devrini yaratan iktisadî âmiller, o devirde onu da yaratmış ve o, devrinden ayrılmadığı içindir ki devirleri aşmış, bu güne kadar gelmiştir.

Yunus Emre mi yalan söylüyor,
yoksa Orotoryo mu ?

(Gelecek Sayıda)

Kitap Yakmak yok

Evet, kitap yakmayı ilk defa Naziler düşünmüşler ve işe erkekleri, kadınları ve çocukları yakmakla devam etmişlerdi. KAFKA'yı yakmayınız; bu işi, gönüllü olarak yapacak olan kültür düşmanlarına bırakınız.

BİR Fransız dergisi haftalarca süren bir anket açtı, yazarlara ve okuyucularına soruyor: Kafka'nın eserlerini yakmalı mı? Hatırlardadır: Nazi Almanyasında, Reichstag yangınından sonra bir başka muazzam alev göklere yükselmişti. Yalnız Gorki, Rolland, Barbusse gibi tandanslı yazarlar değil Voltaire'den Stefan Zweig'a, Jack London'dan Gide'e kadar zengin bir kültür hazinesi ve bu arada Franz Kafka'nın kitapları ateşe verildi. "Kültür," kelimesini işitince tabancamı çekerim diyen bir zihniyetin kitap yangınlarına ve müze tahriplerine baş vurmuş olması gayri tabii görünmez. Fakat, halk kitlelerine geniş bir söz hakkı tanıyan bugünkü demokratik Fransa'da bazı edebiyat eserlerine duyulan bu aksü-lâmel nedendir?

Action gazetesinin anketine verilen cevaplarda bu soruya izahlar aramadan önce Kafka'nın kim olduğu hakkında bilgi verelim: 3 temmuz 1883 de Prag'da doğmuş ve 3 haziran 1924 de Viyana civarında Kierling sanatoryomunda ölmüş Çekoslovakyalı bir yahudi romancısıdır. Hayatında tamamlanmamış bıraktığı eserleri ölümünden sonra neşre edilebilmiştir. Romancı, yazdıklarını sağlığında neşretmek istememiş, ve hattâ bir kısmını sobaya atarak kendi eliyle yakmıştır. Elde mevcut eserleri, yakın arkadaşı Max Brod tarafından edebiyat âlemine çıkarılmıştır.

Dindar bir yahudi ailesinin çocuğu olan sanatkâr, dinî geleneklerle cemiyetin kendisinde yarattığı isyanlar arasında çırpınmış durmuştur. Kafka, bir yandan da, zamanımız sanatkârının yaşamakta olduğu büyük dramı yaşamıştır: ekmeğini kazanmak için bir sigorta şirketinde çalışırken ömrünün bir kısmını edebiyat için ayırmak zorunda kalmıştır. Baba ocağı ve yahudi cemaatiyle uyşamamazlık, münze-

vi bir bekâr hayatı ve nihayet tüberküloz, onun bu ferdi dramını daha da acılaştırmıştır. Bu büyük hastanın kaleminden fıskıran satırlar, bu yüzden, zakkum gibi acıdır.

Yahudi ve Çek olduğundan, işgal esnasında Fransa'da, tıpkı Nazi Almanyasında olduğu gibi, adı duyulmaz olmuş, fakat harb

YAZAN:

Hüsamettin Bozok

bitir bitmez, âdetâ dünya edebiyatının en mühim simalarından biri haline gelmiştir. Tanrı'nın bütün feryatlara sağır kaldığı bir dünya içinde, insan oğlunun sefil durumunu bedbin bir cepheden ifade eden eserleri büyük bir ilgi toplamıştır. Bazıları bunu, Buchenwald ve Dachau insan mezbahalarından ve Gestapo'dan kurtulmuş olmanın yarattığı atmosfer ile izah ettiler. Action'un açtığı anket de bize, ekseriyetle kitap yakmanın kötü bir şey olduğunu, hasta olmıyan topluluklar işsiz bedbin bir edebiyatın tesirsiz kalacağını anlatıyor. Buna rağmen, Jean Fréville gibi, edebiyatın mesûliyeti hakkında önemli izahlar yapanlar da var.

Mahkûm edilmek istenen edebiyat, ümitsizlik, can sıkıntısı ve bedbinlik aşılıyan "kara," edebiyattır. Julien Benda'ya göre yazar, politik ve sosyal baskıların dışında olarak, doğruluğuna inandığını yazan adamdır. Yazar ne bedbin olabilir, ne de nikbin. O sadece, mümkün olduğu kadar objektif bir şekilde, içinde bulunduğu âlemi ve bu âlemin gelecekte alacağı durumu ortaya koyar. Yazarı haklında hüküm verecek olan, şahsî kıymet hükümlerine göre hareket eden okuyucudur.

Jean Fréville ise aksi kanaattir. Ona göre nötr bir edebiyat yoktur: Mutlak hürriyet bir burjuva veya anarşist uydurmasıdır. Bir cemiyet içinde yaşamak,

sonra da ona tabi olmamak imkânsızdır. Şimdiye kadar "hürriyet namına,, «yazıcının kendini serbestçe ifade edebilmesi namına,, diye ortaya çıkanlar hep, edebiyatın antisosyal ve reaksiyoner karakterini kuvvetlendirmekten başka bir şey yapmamışlardır. Dün yazıcının başıboş serbestliğini müdafaa edenler bugün tröstlerin serbestliğini müdafaaya kadar işi ileri götürmüşler ve demokrasiyi sık boğaz edenler yine onlar olmuşlardır.

Genç yaşta ölümünü büyük bir teessürle öğrenmiş olduğumuz Henri Mouglin ise Kafka'yı yakmalı mı sorusunun altında şunların gizli olduğunu söylüyor: Edebiyatın bir aksiyon kabiliyeti var mıdır? Edebiyat bir şeye delâlet eder mi? Edebiyatın bir mesûliyeti var mıdır? Yazar yazdığına niçin inanır? Niçin yazı yazar? Yazmaya mecbur olduğunu ve yazmak istediğini yazabilir mi? Veyahut da, Paul Eluard'ın gayri iradî şiirden bahsettiği mânada edebiyat gayri iradî midir? Bütün bu sorular, insanı, Taine'in ölümünden beri elli yıldır sorulan suale götürüyor: Edebiyat nedir? Mevzuu dağıtılmak için Mouglin'in kanaatine dönelim: Hitler'in Voltaire'i, Gide'i ve Otto'nun tertip ettiği listedekileri yakışı gibi Kafka'yı yakmak yalnız gafil ve bön insanlar için mevzu bahsolabilir, diyor.

Jean Paulhan, sipariş üzerine meydana getirilen bir nikbinlikten, içten gelen bir bedbinliğin daha üstün bir meziyet olduğunu ileri sürüyor ve Zola'nın ilk romanlarını yazdığı zaman, münekitlerin burunlarını tıkamış olduklarını ve bunun bir san'atkâr için intihar demek olduğunu söylediklerini bildiriyor. Bu durum, Zola'nın dünyayı gül pembes gösteren romanları meydana gelinceye kadar devam etti. Fakat iyi bir okuyucu çok iyi bilir ki Germinal acı, fakat sıhhatli

(Sonu 15inci sayfada)

Hikâye

Kaymaklı tavuk göğsü

BAY Naci Duru, elbise kuponlarından ilkin, Yerli Mallar Pazarı civarında gelip geçenlere "memur kuponu alıyorum.." diye fısıldıyan kara borsacılar satmış, dönüyordu.

Artık eskisi gibi acemi ve utangaç değildi. Alışı verşi bir ayak evvel bitirmek için, ilk tek-lif edilen fiyata "eyvallah.. Al-lah bereket versin.. Taş mı attım kolum mu yoruldu.." demiyordu. Şimdi bu işi bir suç, bir nevi dilencilik telâkki etmiyor, bu alış verişe harbin şu son yılında iyiden iyiye alışmış bulunuyordu.

Hükümetin 15 lira karşılığı verdiği A kuponu kendisine havadan 10 lira kazandırmıştı işte amma bu parayı "nereye peşin," sarf edeceğine henüz karar verememişti. "Delik o kadar büyük yama o kadar küçük," di ki..

Karısı ne derse desin, oğlanı bir kere doktora göstermeliydi.. "Sulucan var da ondan sarı bu çocuk bu kadar," diyorlardı komşular.. amma, solucan peynirden şekerden olurdu.. Oysaki oğlanın peynir yüzü gördüğü yoktu. Şekeri de arada sırada karısının dayısına misafir gittikleri zaman yiyordu.

Çocukta solucan olmadığı muhakkaktı. Ne salyası akıyor, ne de burnu kaşınıyordu.

Peki amma karnı da boşuna şişmezdi ya oğlanın?. Elbet bir derdi vardı. Dispansere götürmeliydi muhakkak bir kere. (Gözlüklü doktorun ilaçları iyi gelyor her kese..) diyordu mahalleliler..

Bay Naci Duru'nun karısı çocukta "doktorluk," bir maraz görmüyordu. O, bütün fakir semt halkı gibi, doktordan çok komşu teyzelerine inanıyor, onların ilaçlarını daha "hasiyetli," buluyordu Sarmısakla kabak çekirdeğini döğüp sabahları yutturdular mı, yüzünün sarılığı da giderdi, karnının şişliği de inerdi.. Hadi bilmedin, solucan şekeri yedirirdin.. Bak o zaman bir şeysi kalır mıydı oğlanın..

Lâkin Bay Naci Duru için 45 inden sonra kavuşulan bu oğlan-çığın kıymeti büyüktü. O, "kuru dalının meyvası," idi. Ve onu, kabristan avlusunda çocukların

✦
YAZAN :
**Kemal
Bilbaşar**
✦

taşladığı sarı erikler gibi renksiz görmeye, yüreği katlanamıyordu Yanaklarının Amasya elması gibi kırmızı, kırmızı ışıldanmasını istiyordu. Kör olası cihan savaşının sırası mıydı.. Harp çıkmasaydı bu çocuk şimdi böyle mi olurdu? Ona yatarken 250 gramcık süt içirse, sabahları tere yağcığını, yumurtasını, reçelini yedirse yanakları böyle solar mı idi.. Harb çıkarının gözleri kör olsundu..

Hayır.., Bay Naci Duru karısının bütün iyimserliğine rağmen bu 10 lirayı oğlanın sağlığına harcıyacaktı. Varsın bu para da eczacılara kismet olsun.. Zaten lâneti nasıl kazanmışlardı.. Alın teriyle kazanılmıyan paranın gideceği yer belli idi; ya ilâca ya doktora idi..

Sara Hanım nihayet boyun eğdi.. amma: "yazık dört kilo et parasına.." demekten kendini alamadı.

Küçük Engin'e "adamlık," ları giydirildi. Saçları tarandı Engin küçülmüş Lâciverd elbiseleri için de büsbütün çelimsiz ve sarı görünüyordu.

Dispanserin "gözlüklü doktor,"u korkudan gözlerinin halkaları büyümüş, babasının ellerine sım sıkı yapışmış olan Engini okşadı. Ona bir şeker verdi. Sonra bir tane daha vereceğini vaid ederek boğazını, ciğerlerini ve karnını muayene etti. Göz kapaklarına bakarak kansızlığının derecesini ölçtü.

Çocuk bir az zayıf düşmüştü.

karnının şişliği, bundandı. "Bir tüberküloz başlangıcı," diyemedi. Bu melun kelime boğazında düğümlendi.

İştahsızlığı için bir şurup, kanlanması için iğneler veriyordu. Tereyağ, peynir, pirzola, karaciğer, tatlılar kompostolar tavsiye etmenin bu fakir semt halkile alay etmek gibi bir şey olacağını hissediyordu.

Fakat "mümkün olursa günde 3-4 yumurta yedirmelisiniz," dedi Reçeteyi babasına verirken Enginin ağzına iri bir lokum soktu.. "Hadi geçmiş olsun!" dedi. Onlar baba-oğul kapıdan çıktıkları sırada doktor başını salladı ve omuzlarını kaldırdı. Harp yılları içindeydik ne çare..

* *

Bay Naci Duru ilaçları "şifa," da yaptırdı. Bu ad ona ilaçların hulâsası gibi geliyordu. Eh.. ilâcın iyisi de adamın iyisi gibi «büyük» yer de bulunurdu. Bu çeşit çeşit kavanozlar, mavi-kırmızı yeni dünyalar, garip garip şişeler, cemekânlı dolaplar ve ilaç kutuları ona, hastalıkların yanıp kül olacakları acaip bir âlem gibi geliyordu.

Küçük Engin de, bu beyaz gömleklilerin gidip kayboldukları kırmızı perde arkasında fevkalâde bir şeyler olacağını sanıyordu. Kapının üstündeki resimden gözlerini ayıramıyordu. Kıpkırmızı bir adamın ağzından alevler fışkırtıyordu. Bu resim ona

Sayfa çeviriniz

komşu Rasime Halanın masallarındaki devî hatırlatıyor ve babasına sokuluyordu.

Ecza-haneden "iyneleri ve şurupları" aldıkları zaman ellerinde 125 kuruşları kalmıştı. Bu pahalılık zamanda üç çeşit ilâç almışlardı.. Buna da şükür... ya ilâçları bulamasalardı.. Engin, eczahane önünde Lorel ve Hardi satan bir kuklacıdan, kendisine bir "şapkacı çüce," alması için babasına yalvardı. Ne güzeldi. Bu çüceler.. boyuları uzayıp uzayıp kısalıyordu.

Bay Naci Duru, hanımdan azar işiteceğini bildiği halde oğlunun bu arzusunun kıramadığı. Ya oğlan ölüverirse... İçinde bir huzursuzluk halinde duyduğu bu endişe şimli bütün acılığı ve çıplaklığı ile ortaya çıkıyordu. O zaman oğluna bir kukla almayı yüreğinde büyük bir yara halinde kanayacaktı.

75 kuruş verip kırmızı yanaklı ve şişman olan kuklayı satın aldı. Kim bilir belki de bu ilâçlar sayesinde oğlu da böyle şişmanlandı.. Küçük Engin, kuklacının gösterdiği şekilde bebeğini yakaladı. Kuklanın elbisesi altında, makasa benzer iki tahta parçasını sığıttığı zaman "çüce," nin boyu uzuyordu. Ooo... bu ufak adam kendisine gülüyordu.. Engin de kahkaha ile gülmiye başladı..

Babası buna pek sevindi.

"İsterse hanım bana bir hafta kahve parası vermesin.. Bu israfımızı da başımıza kaksın, razıyım Engin kuklasından memnun yal,"

Mamafih çarşı içinden el ele giderlerken:

"Bana bak Engin!.. Annen sorsa kuklayı çarşıdan aldığımızı söyleme. " (gözlüklü doktor) verdi," de emi?..," diye tenbih etti. "Bilirsin annen oyuncaya para vermemizi istemez..," dedi.

Mahallebici önünden geçiyorlardı. Engin, babasını bu günkü kadar cömerd ve zengin hiç görmemişti. Ne isterse babasının alacağını sanıyordu. Mahallebicinin cemekânlarındaki mahallebiler, sütlâçlar kim bilir ne tatlı idi. Müjgan teyzelerde bir defa tavukgöğsü yemişlerdi. O da tıpkı bunlar gibi boyayla süslenmişti. Ah şu tavukgöğsünden bir tane yeseler. "Babacığım.. acıktım ben Bana tavukgöğsü alsana ..,"

Bu teklif Naci Duru'yu hem sevindirdi. Hem ürküttü. Oğlu bir şey yemek istiyordu ha.. Ev-

de sofraya bin nazla oturup bir şey yemeden kalkan oğlu şimdi acıktım diyordu. (Göz üklü doktor) un elinde muhakkak bir uğur vardı.

İyi amma, acaba cebinde tavuk göğsü alacak kadar para kaldı mıydı? 50 kuruş vardı Eh.. bu para ile de bir tabak tavukgöğsü verirlerdi elbet.. kendisi yemese de olurdu. Parası olmadığı için yiyemediğini nereden bileceklerdi? Mahallebici, olsa olsa kendisini ya oruçlu sanacak.. yahut da şeker hastalığından muztarip bilecekti.

Cemekânın kenarındayız liste gözüne ilişti. İşte... Tavuk göğsünün karşısında 17,5 kuruş yazılı idi.

Demek kendisi de bir tabak yese gene 15 kuruş kalacaktı.

Mahallebiciye göğsünü gere gere girdi.

İçerde, bir köşeye çekilmiş, burun buruna, bir delikali ile bir boyalı kızdan başka kimse yoktu. Erkek bir şeyler anlatıyor, öteki kaşıyla geliş güzel oynayarak ve gülümseyerek onu dinliyordu. «Bu hararetli ve alçak ses i konuşmayı biz de biliriz» diye düşündü. "Hey gidi gençlik ve bolluk yılları...,"

Oğlunu sandalyeye oturttu. Engin'in "gülün çüce," sini de masa üzerine yatırdı..

Naci Duru, masayı bezle silecek, ne emir ettiğini soran garsona, gayet katı bir sesle:

"Bize iki tavuk göğsü getir!," dedi.

Engin, kuklasını alıp oynamak hevesile. ona bir kerre saldırdı ise de, babası elini tuttu. Kaşlarını yukarı kaldırdı.

"Burada olmaz!," dedi.

Engin "burada niçin olmaz!," diye düşündü ise de, sormaya

cesaret edemedi. Duvarlarda okadar çok ayna vardı ki.. Cemekânlar da tatlı ile dolu idi. Şu beyaz elbiseli adam, niçin bu kadar çok tatlısı olduğu halde yemiyordu. Yoksa o da, (gözlüklü doktor) gibi hastalara mı bakıyordu.

Garson iki tavukgöğsü getirdiği sırada bay Naci Duru başından şapkasını çıkarmadığını hatırladı.

Şapkayla böyle yerlerde oturmak ayıptı.. Şu gençler ihtimal kendisini ayıplamışlardı.

Hadi onlar görmedi, diyelim. Etraflarına bakacak halleri yok.. Ama şu garsonla, masadaki kız her halde boşuna gülümsemiyorlardı. Birbirine..

Şapkasını asıp tekrar yerine oturduğu zaman oğlunun büyük bir işteha ile tavukgöğsünü yediğini gördü. Maşallah yarılardı bi e.. Yok canım.. Tavukgöğsünü mahallebici tabaklara küçük parçalar halinde koymuştu da ondan öyle sayıyordu.. Oğlu henüz üzerinden bir kaşık.. O ne.. Tavukgöğsünün üzerinde kaymak vardı ve oğlu onun yarısını yemişti. Acaba?.. Evet kendi tabağında da, tavukgöğsünün üzerinde bir parça kaymak vardı.

Sırtından soğuk bir ter boşandı.

Eyvah.. Kaymak parasını nereden verecekti. Amma levhada kaymaklı tavukgöğsü diye bir tatlı fiatı yazılmamıştı. Cemekândaki bütün tavukgöğsü ve mahallebiler üzerinde birer parça kaymak vardı. Yüreğine biraz su serpildi.. Eh... Demek ki tavukgöğsünün parçaları küçülmüş.. Fakat üzerine biraz kaymak ilave edilmişti.

Bununla beraber, içi rahat degildi. Yediği kaymaklı tavukgöğsünün lezzetini bir türlü çıkarmıyordu. Ağzının tadı kaçmıştı sanki.

Engin tabağını iyice sıyırdı. Hatta iki eliyle kenarından yakaladı. Fakat babası tam vaktinde müdahale ederek, gülün bir vaziyete düşmekten kurtardı kendilerini.. "Evlâdım.. Tabak yalanmaz, biliyorsun," diye fisıldadı ve kendi tabağındaki parçayı da oğluna verdi. Bereket o sırada iki genç müşteri kolkola dükândan çıkıyorlardı. Kimse onun bu müdahalesini görmemişti.

Garsonu çağırdı. 50 kuruş masa üzerine koydu.. Garson parayı almadı:

"Daha 20 kuruş vereceksiniz

ZAFER ÂBİDESİ

Yıllarca beklenen
şaheser

YAZAN: ERICH
MARIA
REMARQUE

ÇEVİREN: ZERIA KARADENİZ

BÜTÜN
KİTABEVİ

Fiyatı : 300 kuruş

efendim,, dedi.

Sırtına bir ter dalgası hücum etti. Sakin olmağa çalışarak sor-du: Neden? iki tavukgöğsü ye-medik mi biz?,,

Garson ellerini uğuşturdu:

“Evet efendim, fakat kaymak-lı idi..”

Korkduğuna uğramıştı demek.. Şimdi gözünün önüne garsonla çekişmeler.. Kapının önüne bi-rikmiş insanlar.. Polisler geliyor-du. Rezil mi olacaktı?

Oysa ki burada kendisi hak-sız değildi.. İşin içinde bir dü-zenbazlık var gibi idi. Onlardan kaymaklı tavukgöğsü isteyen kim-di?

Soğuk kanlılığı elden bırak-mamalı idi.

“Ben sizden iki tane tavuk-göğsü istedim. Kaymaklı olsun dedim mi?,, İşte fia listeniz de karşıda. Tavukgöğsü 17,5 kuruş, diye yazılı.. Kaymaklı, kaymak-sız lafı yok.. (Kaymaklı tavuk-göğsü) diye bir şey olsaydı, onun da fiyatını yazardınız..”

Hâkim karşısında kendini mü-dafaa eden bir suçlu gibi bütün cesaret ve zekâsı uyanmıştı.

Bu da yeni bir karaborsa hilesi mi idi?.. Bu ne rezaletti; âlemi soymak için bütün esnaf el birliği mi etmişti?..

Bay Naci Duru'nun bu tehdit dolu sözleri garsonu şaşırtmıştı.

“Şimdi müşteriler hep böyle yiyorlar da efendim.. Affedersiniz, Yanlışlık bizde oldu..” Dedi.

Bay Naci Duru istihfaf dolu bir bakışla baktı ve dudaklarının ucundan:

“Biz o kibarlardan değiliz oğlum.. 50 kuruş içinden 35 ku-ruş al.. Üstünün ver.. Ben fazla laf istemem..” Dedi.

Avucunda 15 kuruşla kapıdan çıktıkları zaman, kaymaklı tavuk-göğsü satanlara karşı bir zafer kazandığı halde neşe, sevinç ye-rine bir yeis, hüznün ve bıkkınlık duyuyordu.

Enginin elindeki kukla gülü-yordu ve soğaktan insanlar ko-şar gibi yürüyorlardı..

Kemal BİLBAŞAR

İşçi Arkadaş!

Sendika HAFTALIK İŞÇİ GAZETESİ CUMARTESİLERİ ÇIKAR

SENİN GAZETENDİR

Onu oku ve okut - Sayısı 10 kuruş

ABONE: Yıllığı — 500, 6 aylığı — 250, 3 aylığı — 125 kuruştur.

SENDİKAYA ABONE OLUNUZ

Kitap Yakmak Yok!

Onikinci Sahifeden Devam

bir kuvvet ile doludur. Döl Be-reketi'nde nikbinlik aşılacak istenmiş olmasına rağmen bunu bulamayız. Paulhan'a göre “nik-bin edebiyat saadet gibidir, aran-dığı zaman bulunmaz..”

Claude Morgan ise sipariş ü-zerine bir sanat eseri meydana getirilemeyeceğini, yazıcının isti-dadını insan oğlunun emrine ve-rivermekle sanat kalitesinin tem-in edilemeyeceğini haklı olarak söylüyor. Ona göre yazıcı, şair, halka bağlı kalmalı ve diğer in-sanların ıstıraplarına, ümitlerine ve gayretlerine iştirak hissi duy-malıdır. Bu bakımdan “kara,, ede-biyat bir sınıfın, burjuvazi-nin yıkılmasına işaret eder. Yani o, mahkûm edilmiş bir dünyanın sanatıdır.

Action gazetesinin anketi, okuyucuları arasında da ilgi u-yandırmıştır. Kafka'yı ve onunla birlikte bütün bedbin edebiyatı yıkmalı, zira bu, ölçülemeyecek derecede kötülük yapan tehlikeli bir silâhtir diyenlerin yanında, yazıcıya yaratma gücünü kamçı-layacak hürriyetin esirgenmeme-sini isteyenler de vardır. Chauny li bir işçi, M. Laurent Charpen-tier şunları söylüyor: Nikbinlik-ten vaz geçmek demek: hayata karşı koymak, aydınlığı reddet-mek, beşerî gayretlerin faydasız-lığına inanmak, terakkiye kulak-larını tıkamak demektir. Bundan dolayı «kara» edebiyat, sosyal bakımdan reaksiyoner olarak ka-bul edilebilir. Sefaletin pençesi altında bedbinliğe kapılan bir iş-çinin bu durumu affolunsa bile, bir edebiyatçı için bir mazeret bulunamaz. Büyük inkılâpçı mü-tefekirleri örnek tutarak diye-biliriz ki, yazıcı halk adamına nasihat veren, onun iradesine ta-ze bir ruh aşılayan bir rehber ol-malıdır.

M. R. Garby adlı okuyucu da, “kara,, edebiyatın bir inkılâp yara-

tabileceğini ileri sürüyor; Zira ona göre, çöken bir sınıfın âdet-lerini, gideu bir rejimin tezatl-rını büyük bir sıhhatle tasvir et-mek, kollektif bir gayretle bu çamurun içinden çıkılabileceğini gösterir. Zola, Balzac, Rimbaud ve bugün de Steinbeck, Miller aynı işi görmektedirler. Fakat M. R. Garby hemen ilâve etmek ihtiyacını duyuyor: “Kara,, edebiyat realizm kuvvetiyle bizim midemizi bulandırdıktan sonra tatlı sözlerle bizi avutmaya kal-kıyorsa tamamen reaksiyonerdir, diyor.

Dönüp dolaşp aynı yere ge-liyoruz: Kafka'yı, bedbin edebi-yatı yakmalı mı? Şimdi vatanın-dan uzakta, menfada yaşamakta olan bir İspanyol yazıcısı, D. D. Montserrat, böyle bir soruya hay-ret ettiğini söyleyerek şunları an-latıyor: Barcelona'daki küçük şahsi kütüphanemde Nietzsche, Dostoyevski, Gide, Mann, Sha-kespeare, Balzac, Unamuno, Fre-ud, Mauriac, Poe, Withman, Mon-taigne, Montesquieu, Omeros, İbsen, Kont ve liste halinde yaz-mak uzun sürer daha başkaları yan yana duruyordu. Klâsiklerden sürrealistlere kadar her ekol var-dı. Hattâ Dali ve Crevel'in bana neşretmem için gönderdikleri el yazıları vardı. Hepsini merhamet duymadan ateşe verdiler. Bu ki-tapların alevleri âdeta beni yak-kıp kül ediyordu. Kitapların ve müelliflerin fişleri inceden ince-ve tetkik edildi. Zira Falanjist-ler bir ip ucu elde edeceklerini ve bu suretle siyasî bir cinaye-tin sırlarını keşfedeceklerini u-muyorlardı. İşte siz de şimdi Kafka'yı mı yakmaya kalktınız? İspanyol yazıcısı cevabı kendi ve-riyor: Kafka'yı yakmayınız. Bu işi, gönüllü olarak yapacak olan kültür düşmanlarına bırakınız..

Evet, kitap yakmayı ilk defa naziler düşünmüşler ve işe er-kekleri, kadınları ve çocuklar-yakmakla devam etmişlerdi. Kaf-ka'yı yakmaya kalkarsak, bir gün biri çıkıp Steinbeck'i de yakmaya kalkabilir. Bu hususta biz de, Roubaix'li okuyucu M. A. Deras-se gibi düşünüyoruz: Yazıcıya yazma hürriyetini çok görmeme-liyiz. Fakat okuyucuya da hüküm vermek hürriyeti sağlanmalıdır. Tâ ki, kendisine teklif edileni kabul veya reddetmekte, alkışla-mak veya ısıklamakta tam oir şuur serbestliğiyle hareket ede-bilsin.

Nigâr ile Mustafa

Toprak gözalabildiğine,
dümdüz
cırıl çıplak
ve kırmızı biber gibi acı.
Batıda bir tek, uzun
kavak ağacı.
Bozkırda hâlâ dolaşıyorsa da
kokusu sararmış kekiklerin,
gökçiçekler çoktan kurumuştun
ve geven otları sâfi dikendiler.

Başköyle Bakırlı'nın arası
sekiz saat çeker.
Nigâr sabah ezanından beri
kaçıyordu kocasının köyünden
hovardasıyla.
Terlemiş memeleri.

Vakit öğleye yakın.
Isındı bıyam otları.
Toprakta uğultu.
Bozkırda cırlıyak böcekleri ve çekirgeler
söylüyor en umutsuzunu şarkıların.

Altı aylık bebese kucağında Nigârın.

Bozkırın tavanında
bulutlar bembeyaz, üstüste ve ağırdı,
belli belirsiz kıvıldanıyordular.

Durdu Nigâr
on adım önden giden
Mustafayı çağırıldı.

Mustafa yıkmış kasketini ensesine,
bulutların arasından geçen
bir çaylağa bakıyor.

Yırtıcı mahluk,
germiş kanatlarını,
sessiz, sadasız,
kâğıttan resim gibi
bulutların arasından akıyor.

Bulutlarda bir avlanma olmamak...
Kuyunun başında kavak.
Nigâr oturmuş kuyunun başında.

...malının altında karnı
haindi ve yumuşak.

Bebek çıkardı kundaktan yumruklarını.
Kundakta düğmeler dikili,
iki sıra,
on ikişerden yirmi dört...

Bir tanesi cam.
Eğilse üstüne
içinde kendini bir elma kurdu kadar
görür adam...

Vakit ikindiye yakın.
Çekirgeler ve cırlıyak böcekleri
bozkırda hâlâ bitirmediler
şarkılarını.

Bir tilki geçti yolun alt ucundan
ve çovanların ardında kaybolmadan önce
dönüp baktı
kuyunun taşında oturanlara.

Bebek ağır geliyordu Nigâra.
Kocasının dölü.
Ve Mustafa diyordu ki:
"— Köyde ölen çocuğun hesabı mı var?
Ölü sayılmaz
altı aylık ölü.

Çaylak yırtıcıdır.
Tilki kurnaz.
Kuyu derin.
Bozkır uçsuz bucaksız,
ve kırmızı biber gibi acı.
Devrildi cam düşmenin içinde
bir küçülcük
kavak ağacı.
Nigârın kucağından
bebek düştü kuyuya...

Yolcu yolunda gerek,
bebek rahat uyuya...

İbrahim SABRİ